

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor — „Depășirea stigmatizării eșecului în afaceri — pentru o politică a celei de-a doua șanse — Punerea în aplicare a parteneriatului de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă”

COM(2007) 584 final

(2008/C 224/05)

La 5 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor „Depășirea stigmatizării eșecului în afaceri — pentru o politică a celei de-a doua șanse — Punerea în aplicare a parteneriatului de la Lisabona pentru creștere și locuri de muncă”.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 mai 2008. Raportor: dl Morgan.

În cea de a 445-a sesiune plenară, care a avut loc la 28 și 29 mai 2008 (ședința din 29 mai 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 70 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Începând din 2001, Comisia a abordat efectele negative ale eșecului în afaceri. Aceasta a semnalat în special necesitatea de a îmbunătăți procedurile privind falimentul. Având în vedere competențele limitate deținute de Comisie în acest domeniu, aceasta s-a limitat la colectarea de date privind consecințele juridice și sociale ale eșecului în afaceri, facilitarea identificării și difuzării de bune practici și, mai recent, la elaborarea unor instrumente de avertizare rapidă în vederea reducerii stigmatizării eșecului.

1.2 CESE sprijină accentul pus de Comisie pe necesitatea de a depăși stigmatizarea eșecului în afaceri. Existența unor condiții-cadru adecvate la nivel național pentru antreprenoriat sunt esențiale pentru exploatarea la maximum a potențialului antreprenorial al UE și pentru crearea unor întreprinderi dinamice. Aprecierea publică a antreprenoriatului de succes, care este primordială în acest scop, ar trebui să fie asociată unei politici de promovare a celei de-a doua șanse pentru antreprenorii care au suferit un eșec.

1.3 Comisia are dreptate atunci când afirmă că înființarea, succesul și eșecul întreprinderilor sunt inerente realității economiei de piață și atunci când evidențiază, în mod corect, că în cadrul unei lipse generale de apreciere socială și de înțelegere a antreprenoriatului, dificultățile cu care se confruntă întreprinderile sau chiar eșecul în afaceri nu sunt încă suficient de bine înțelese ca o evoluție economică normală și nici considerate o posibilitate de relansare. UE trebuie să-și schimbe mentalitatea. Cu cât o persoană aflată anterior în stare de faliment este mai stigmatizată, cu atât mai riscantă va fi orice nouă întreprindere, iar

riscul le afectează pe toate părțile interesate în activitatea economică respectivă.

1.4 Legislația SUA caută să echilibreze interesele debitorilor, creditorilor și ale societății în ansamblu. Opinia CESE este că legislațiile statelor membre ar trebui elaborate astfel încât să atingă același echilibru. Insolvența și neplata datoriilor pot crea dificultăți enorme creditorilor și aceștia pot deveni, la rândul lor, insolvabili. Ștergerea datoriilor unei întreprinderi pentru a-i da posibilitatea relansării se poate dovedi foarte nedreaptă față de creditorii. Legislația privind insolvența trebuie să găsească echilibrul just.

1.5 Din punctul de vedere al societății în general, menținerea în activitate a unei întreprinderi sau a unei părți a acesteia poate fi cea mai bună soluție. Dacă o întreprindere este potențial viabilă, sunt avantajate toate părțile interesate, iar dacă o întreprindere aflată în încetare de plăți poate fi redresată, angajații își păstrează locurile de muncă. Dacă un antreprenor aflat în stare de faliment își reia activitatea, acesta creează noi locuri de muncă. Locurile de muncă create într-una din aceste forme sunt în beneficiul evident al societății în ansamblu.

1.6 Sunt multe moduri prin care o întreprindere poate eșua, chiar având cel mai bine-intenționat antreprenor. În faza de înființare, s-ar putea dovedi imposibil ca întreprinderea să fie viabilă. După înființare, un model greșit de întreprindere are aceleași urmări — întreprinderea nu are nici un viitor. Pe de altă parte, întreprinderile potențial viabile pot eșua din cauza greșelilor antreprenorilor, dar și din cauze care sunt cu totul în afara controlului lor. Astfel de întreprinderi pot și ar trebui să fie redresate de administratorii judiciari, cu protejarea unui număr cât mai mare de locuri de muncă.

1.7 Este important să se facă diferența între întreprindere și directorii săi. Directorii pot intra în faliment, dar un administrator judiciar salvează întreprinderea și angajații. Când o întreprindere eșuează, antreprenorii pot falimenta din cauza garanțiilor bancare pe care le-au depus, chiar dacă ei înșiși nu au comis nicio fraudă. Acești antreprenori nefrauduloși sunt cei pe care îi are în vedere Comisia. Când au creat o întreprindere funcțională și apoi au avut nefericirea să eșueze din lipsă de experiență sau ghinion, merită o a doua șansă; economia are nevoie de abilitățile lor. Alții, care eșuează din lipsă de competență și de viziune, au probabil mai puțin de oferit economiei, chiar dacă își pot găsi sprijin financiar. Nu toți antreprenorii intrați în faliment merită o a doua șansă.

1.8 Inițiativa Comisiei a contribuit la inițierea de reforme pe teritoriul UE și multe state membre s-au inspirat deja din bunele practici și din concluziile politice reunite la nivel european. Aproximativ o treime dintre statele membre au prezentat planuri de reformă a legislației naționale în materie de insolvență. Totuși, aproape jumătate dintre țările UE nu au făcut încă primii pași în această direcție. Deși Comisia are competență limitată în acest domeniu politic, CESE o îndeamnă să folosească toate mijloacele de care dispune pentru a-i impulsiona pe miniștrii de finanțe ai statelor membre să acționeze. În opinia CESE, progresele statelor membre sunt în general nesatisfăcătoare.

1.9 CESE sprijină pe deplin toate ideile din comunicare cu privire la legislația în materie de insolvență, desigur, sub rezerva detaliilor legislației care va fi aplicată în cele din urmă. Această legislație implică recunoașterea falimentului nefraudulos, regularizarea rapidă a pasivului și reducerea restricțiilor, a decăderii din drepturi și a interdicțiilor juridice prin proceduri accelerate. Obiectivul pe termen mediu ar trebui să fie o durată a procedurilor care să nu depășească 12 luni.

1.10 CESE consideră că este imperativ ca toate statele membre să încheie neîntârziat revizuirea legislației în materie de insolvență. În afară de modificările legislative, este esențial ca instanțele să procedeze expeditiv în cazul falimentelor. Procesul trebuie bine organizat. Aceste modificări constituie elementul central al programului destinat celei de-a doua șanse.

1.11 Al doilea mesaj al comunicării se referă la sprijinirea activă a întreprinderilor aflate în situații de risc. Acesta nu face parte din programul în sine destinat celei de-a doua șanse. Este un program conceput pentru evitarea falimentului și menținerea întreprinderilor și a locurilor de muncă. În secțiunea 4 se prezintă mai multe exemple de eșecuri în afaceri care ar fi putut fi evitate. În acest sens, obiectivul comunicării este de a preveni eșecurile evitabile prin avertizare timpurie, asigurarea finanțărilor temporare și a serviciilor de consiliere.

1.12 Acest program nu este foarte practic pentru majoritatea IMM-urilor deoarece sunt puține mecanisme de identificare proactivă a întreprinderilor aflate în situații de risc printre zecile

de mii de IMM-uri din fiecare stat membru. Chiar și așa fiind, statele membre sunt încurajate să valorifice la maximum posibilitățile existente, de exemplu informațiile transmise de autoritățile fiscale franceze pentru a avertiza din timp întreprinderile cu privire la existența unor posibile probleme de flux de numerar. Comisia afirmă că măsurile de sprijin ar trebui să se concentreze pe prevenirea falimentului, consilierea din partea experților și intervenția în timp util. Problemele apar atunci când directorii nu își dau seama că întreprinderea este în situație de risc. Va fi necesar ca guvernele statelor membre să colaboreze cu experții contabili și organizațiile de sprijinire a IMM-urilor pentru a elabora acele măsuri proactive care să corespundă culturii organizaționale a IMM-urilor proprii.

1.13 Cea mai importantă recomandare din comunicare se referă la modificarea legislației privind insolvența. Aceasta este măsura-cheie, în absența căreia programul destinat celei de-a doua șanse nu va putea fi lansat.

1.14 Unele din recomandările de mai mică amploare pot fi aplicate fără modificarea legislației. Celelalte măsuri cu caracter nelegislativ propuse de Comisie pot fi aplicate de îndată ce a fost modificată legislația. Fără modificarea legislației în materie de insolvență, obiectivul principal al comunicării Comisiei nu va putea fi realizat.

1.15 CESE consideră că fiecare stat membru ar trebui să răspundă comunicării prin includerea propunerilor acesteia în planul național de aplicare a Strategiei de la Lisabona (se aplică linia directoare 15).

2. Introducere

2.1 Începând din 2001, Comisia a abordat efectele negative ale eșecului în afaceri. Aceasta a semnalat în special necesitatea de a îmbunătăți procedurile privind falimentul. Având în vedere competențele limitate deținute de Comisie în acest domeniu, aceasta s-a limitat la colectarea de date privind consecințele juridice și sociale ale eșecului în afaceri, facilitarea identificării și difuzării de bune practici și, mai recent, la elaborarea unor instrumente de avertizare rapidă în vederea reducerii stigmatizării eșecului.

2.2 Inițiativa Comisiei a contribuit la inițierea de reforme pe teritoriul UE și multe state membre s-au inspirat deja din bunele practici și din concluziile politice reunite la nivel european. Aproximativ o treime dintre statele membre au prezentat planuri de reformă a legislației naționale în materie de insolvență. Totuși, aproape jumătate dintre țările UE nu au făcut încă primii pași în această direcție. Deși Comisia are competență limitată în acest domeniu politic, CESE o îndeamnă să folosească toate mijloacele de care dispune pentru a-i impulsiona pe miniștrii de finanțe ai statelor membre să acționeze. În opinia CESE, progresele statelor membre sunt în general nesatisfăcătoare.

TABELUL A: SITUAȚIA ACTUALĂ DIN STATELE MEMBRE

da	Măsuri existente	(da)	Măsuri planificate/parțial disponibile	nu	Măsuri inexistente						
	Informare/educație	Strategia globală	Publicitate în cazul unei hotărâri judecătorești prin care falimentul este declarat ne fraudulos	Restricții reduce etc.	Tratament juridic mai bun pentru falșii onești	Perioadă scurtă de regularizare a pasivului și/sau scutire de datorii	Proceduri raționalizate	Stimularea sprijinului	Promovarea legăturilor	Dialog în cadrul sectorului financiar	Total da + (da)
Belgia	nu	nu	(da)	(da)	da	(da)	nu	nu	nu	nu	4
Bulgaria	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	0
Republica Cehă	nu	nu	nu	nu	nu	nu	(da)	nu	nu	nu	1
Danemarca	nu	nu	nu	da	(da)	da	(da)	nu	nu	nu	4
Germania	(da)	nu	nu	da	da	(da)	nu	nu	nu	nu	4
Estonia	nu	nu	nu	nu	nu	(da)	(da)	nu	nu	nu	2
Irlanda	nu	nu	nu	nu	nu	da	da	nu	nu	nu	2
Grecia	nu	nu	nu	da	(da)	(da)	da	nu	nu	nu	4
Spania	nu	nu	nu	nu	da	da	da	nu	nu	nu	3
Franța	nu	nu	nu	nu	(da)	nu	da	nu	(da)	nu	3
Italia	nu	nu	nu	da	da	(da)	(da)	nu	nu	nu	4
Cipru	nu	nu	(da)	(da)	nu	(da)	(da)	nu	nu	nu	4
Letonia	nu	nu	nu	nu	nu	nu	(da)	nu	nu	nu	1
Lituania	nu	nu	nu	da	(da)	da	(da)	nu	nu	nu	4
Luxemburg	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	da	nu	nu	1
Ungaria	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	0
Malta	nu	nu	nu	(da)	(da)	nu	nu	nu	nu	nu	2
Țările de Jos	(da)	nu	nu	nu	(da)	(da)	nu	nu	nu	(da)	4
Austria	nu	(da)	nu	(da)	(da)	(da)	da	(da)	(da)	nu	7

	Informare/educație	Strategia globală	Publicitate în cazul unei hotărâri judecătorești prin care falimentul este declarat ne fraudulos	Restricții reduse etc.	Tratament juridic mai bun pentru faliiți onești	Perioadă scurtă de regularizare a pasivului și/sau scutire de datorii	Proceduri raționalizate	Stimularea sprijinului	Promovarea legăturilor	Dialog în cadrul sectorului financiar	Total da + (da)
Polonia	nu	nu	nu	nu	(da)	(da)	da	nu	nu	nu	3
Portugalia	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	0
România	nu	nu	nu	(da)	(da)	nu	da	nu	nu	nu	3
Slovenia	nu	nu	nu	nu	nu	(da)	nu	nu	nu	nu	1
Slovacia	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	nu	0
Finlanda	nu	nu	nu	da	nu	(da)	da	da	nu	nu	4
Suedia	nu	nu	nu	nu	da	(da)	da	nu	nu	nu	3
Regatul Unit	nu	nu	da	da	da	da	da	nu	nu	nu	5
Total da+(da)	2	1	3	12	15	17	17	3	2	1	
Statele Unite	nu	nu	nu	da	(da)	da	da	nu	nu	nu	4

2.3 Tabelul A este preluat din comunicare. Coloanele 4-6 se referă la modificarea legislației în materie de insolvență. Este evident că statele membre sunt foarte active în privința legislației, dar în același timp arată că sunt foarte puține țările care și-au revizuit legislația în vigoare. Dacă totalul pe coloane s-ar raporta la legislația în vigoare, acesta nu ar mai fi 12-15-17-17, ci mai degrabă 6-6-5-10. Este un rezultat modest pentru 27 de state. Acțiunea lentă sau inacțiunea prejudiciază, fără îndoială, activitatea antreprenorială în statele membre, deoarece, până se efectuează modificările necesare, posibilitatea eșecului constituie un obstacol însemnat în calea acțiunilor antreprenoriale.

2.4 O altă trăsătură observabilă în tabel este că, mai mult sau mai puțin, cele șase coloane de-o parte și de alta a coloanelor privind legislația, sunt goale. Acest lucru este oarecum surprinzător, deoarece chiar dacă legislația în materie de insolvență nu s-a modificat în majoritatea statelor membre, celelalte măsuri de mai mică amploare ar putea fi cu siguranță aplicate.

2.5 Pentru a oferi o comparație, CESE a solicitat Comisiei să furnizeze date pentru echivalentul SUA al conținutului acestui

tabel. În cele ce urmează se explică situația pe rubrici în cazul SUA:

- restricții reduse — da. În SUA, nu se aplică nici una din restricțiile mai des întâlnite în UE (de exemplu interzicerea accesului persoanei aflate în stare de faliment la funcția de director de întreprindere și la poziția de membru al unui consiliu de administrație și stabilirea unui fel de limită de credit pentru o persoană aflată în stare de faliment). De fapt, secțiunea 525 a Codului falimentului din SUA prevede că persoanele nu pot fi discriminate în temeiul faptului că sunt sau au fost supuse unor proceduri privind falimentul;
- tratament juridic mai bun — da. Ca și în unele state UE, nu se acordă regularizarea pasivului în caz de proastă gestiune, comportament fraudulos etc. Nu există un alt tip de „tratament juridic mai bun”;
- perioadă scurtă pentru regularizarea pasivului — da. Nu există o perioadă specifică în care persoana falită să păstreze acest statut înainte de se regulariza pasivul;

— proceduri raționalizate — da. Cea mai obișnuită formă de procedură privind falimentul utilizată în mod individual este Capitolul 7 privind lichidarea sau falimentul. În general, procesul se finalizează în 3-4 luni. Ca măsură de protecție împotriva introducerii de cereri multiple, Capitolul 7 nu poate fi invocat de nici o persoană care l-a utilizat în ultimii 6 ani.

2.6 Codul SUA pune în lumină o mentalitate complet diferită de cea care domină în majoritatea statelor membre, dacă nu în toate. Punctul de vedere juridic din majoritatea statelor membre arată că până în prezent această problemă nu este mai deloc înțeleasă. Timpul necesar pentru a modifica legislația în materie de insolvență arată că, într-o exprimare mai tare, UE „nu prinde ideea”. Schimbarea de mentalitate va accelera introducerea unei legislații noi. Reciproc, fără o astfel de schimbare de mentalitate, nu vor putea fi lansate nici măsurile fără caracter legislativ.

2.7 În secolul XIX, stigmatizarea eșecului în afaceri era de natură să împingă antreprenorii faliti la sinucidere. Deși în secolul XXI există mai puține cazuri de sinucidere, stigmatul social persistă. Cetățenii UE ar trebui să-i vadă pe antreprenori ca desfășurând o activitate importantă, chiar și atunci când eșuează. Unele eșecuri sunt inevitabile. Au supraviețuit doi ani puțin sub trei sferturi (73,0 %) din cele 931 435 de întreprinderi înființate în 1998 în economiile din Spania, Finlanda, Italia, Luxemburg, Suedia și Regatul Unit. Puțin sub jumătate (49,1 %) din aceeași serie de întreprinderi au supraviețuit cinci ani, până în 2003.

2.8 Comisia are dreptate atunci când afirmă că înființarea, succesul și eșecul întreprinderilor sunt inerente realității economiei de piață și atunci când evidențiază, în mod corect, că în cadrul unei lipse generale de apreciere socială și de înțelegere a antreprenoriatului, dificultățile cu care se confruntă întreprinderile sau chiar eșecul în afaceri nu sunt încă suficient de bine înțelese ca o evoluție economică normală și nici considerate ca o posibilitate de relansare. UE trebuie să-și schimbe mentalitatea. Cu cât o persoană aflată în stare de faliment este mai stigmatizată, cu atât mai riscantă va fi orice nouă întreprindere, iar riscul le afectează pe toate părțile interesate în activitatea economică respectivă.

2.9 Legislația SUA caută să echilibreze interesele debitorilor, creditorilor și ale societății în ansamblu. Opinia CESE este că legislațiile statelor membre ar trebui elaborate astfel încât să atingă același echilibru. Astfel cum se menționează în secțiunea 4 de mai jos, insolvența și neplata datoriilor pot crea dificultăți enorme creditorilor și aceștia pot deveni, la rândul lor, insolvabili. Ștergerea datoriilor unei întreprinderi pentru a-i da posibilitatea relansării se poate dovedi foarte nedreaptă față de creditorii. Legislația privind insolvența trebuie să găsească echilibrul just.

2.10 Din punctul de vedere al societății în general, menținerea în activitate a unei întreprinderi sau a unei părți a acesteia

poate fi cea mai bună soluție. Dacă o întreprindere este potențial viabilă, atunci toate părțile interesate sunt avantajate.

2.11 Interesele angajaților sunt susținute pe mai multe căi. În cazul unei insolvențe, statele membre au aplicat Directiva „Insolvența”, care prevede plățile către forța de muncă. Dacă o întreprindere în stare de insolvență poate fi redresată de administratorii judiciari, angajații își păstrează locurile de muncă. Dacă un antreprenor aflat în stare de faliment își reia activitatea, creează noi locuri de muncă. Locurile de muncă într-una din aceste forme sunt în beneficiul evident al societății în ansamblu.

3. Sinteza comunicării Comisiei

3.1 *Imaginea publică, educația și mijloacele de comunicare în masă*

3.1.1 Primul pas pe calea remedierii efectelor negative ale eșecului în afaceri este inițierea unei dezbateri publice cu privire la acest subiect. În UE, opinia publică percepe adesea falimentul ca fiind un delict, indiferent de cauza acestuia. Mijloacele de informare în masă joacă un rol pozitiv în lupta împotriva acestei percepții greșite. Lecțiile de învățat sunt următoarele:

- (a) Campaniile de informare și programele educative ar trebui să insiste asupra beneficiilor unui nou început, demonstrând că efectuarea mai multor încercări se înscrie în procesul normal de învățare, cercetare și descoperire.
- (b) Mijloacele de informare în masă pot juca un rol în vederea disocierii falimentului de fraudă și a difuzării beneficiilor unui antreprenoriat reînnoit, îmbunătățind astfel imaginea opiniei publice cu privire la cei care încep o nouă afacere în urma unui eșec și valorizând experiența acestora.
- (c) Continuarea dialogului cu toți actorii relevanți ar trebui să contribuie la descoperirea numeroaselor fațete ale stigmatizării legate de eșecul în afaceri.

3.2 *Rolul legislației în materie de insolvență*

3.2.1 Înființarea unei noi întreprinderi în urma unui faliment poate fi o provocare din punct de vedere juridic. În multe țări, legislația privind falimentul aplică încă tuturor același tratament, indiferent dacă cel aflat în situație de faliment a comis o fraudă sau a fost iresponsabil sau dacă falimentul nu s-a produs din cauza unei erori evidente a proprietarului sau a directorului, adică acesta a fost onest și corect.

3.2.2 De asemenea, numeroase norme impun restricții, interdicții și decăderi din drepturi pentru cei care au intrat în faliment, doar pe baza existenței procedurilor de faliment. Această abordare automată nu ține seama de riscurile inerente realității

cotidiene a mediului de afaceri și sugerează ideea că cel care intrat în faliment este o persoană în care societatea nu poate avea încredere. Este nevoie de o modificare radicală a principiilor care stau la baza legislației în materie de insolvență în UE.

- (a) Este vital să se creeze cadrul just care, protejând în mod adecvat interesele tuturor părților interesate, să recunoască în același timp posibilitatea ca un antreprenor să eșueze și să înceapă apoi o nouă afacere. Legislația privind falimentul ar trebui să includă o distincție clară între tratamentul juridic aplicat falimentului nefraudulos și cel aplicat falimentului fraudulos.
- (b) Antreprenorii care intră în faliment fără a fi comis o greșeală personală ar trebui să beneficieze de o decizie judiciară oficială, prin care să fie declarați ca fiind în faliment nefraudulos și scuzabil. Decizia ar trebui să fie accesibilă publicului.
- (c) Legislația în materie de insolvență ar trebui să prevadă regularizarea rapidă a pasivului în funcție de anumite criterii.
- (d) Restricțiile, decăderile din drepturi sau interdicțiile juridice ar trebui reduse.
- (e) Procedurile judiciare ar trebui simplificate și accelerate, permițând astfel maximizarea valorii activelor din patrimoniul falitului în momentul realocării resurselor. În principiu, durata procedurilor nu ar trebui să depășească un an.

3.3 Sprijinul activ în favoarea întreprinderilor aflate în situație de risc

3.3.1 Stigmatizarea eșecului în afaceri este unul dintre motivele pentru care multe IMM-uri care se confruntă cu dificultăți financiare își ascund problemele până când este prea târziu. O acțiune rapidă este crucială pentru evitarea falimentului și **restructurarea** este în multe cazuri preferabilă lichidării. Principalele lecții de învățat sunt următoarele:

- (a) Numărul de cazuri de insolvență nu poate fi redus la zero, însă sprijinul precoce pentru întreprinderile viabile va contribui la reducerea acestui număr la minimum. Măsurile de sprijin ar trebui să se concentreze pe prevenirea falimentului, consilierea din partea experților și intervenția în timp util.
- (b) Trebuie să se acorde atenție accesibilității sprijinului, deoarece întreprinderile aflate în situație de risc nu își pot permite o consiliere ale cărei costuri sunt ridicate.
- (c) Posibilitățile privind constituirea de rețele oferite de UE și de organizațiile europene de întreprinderi ar trebui exploatate la maximum.
- (d) Legislația în materie de insolvență ar trebui să ofere o opțiune legată de restructurarea și de salvarea întreprinderii, și nu să se concentreze doar pe lichidare.

3.4 Sprijinul activ în favoarea celor care încep o nouă afacere în urma unui eșec

3.4.1 Principalele constrângeri cu care se confruntă antreprenorii care înființează o a doua întreprindere — resurse, competențe relevante și sprijin psihologic — nu se bucură în mod suficient de sprijin public. În general, începerea unei noi afaceri este împiedicată de lipsa de resurse necesare în acest scop, în special de mijloace financiare. Lecțiile de învățat sunt următoarele:

- (a) Autoritățile competente ar trebui să acorde mijloace financiare suficiente celor care doresc să înceapă o nouă afacere eliminând barierele impuse sistemelor de finanțare publică pentru întreprinderile nou înființate.
- (b) Băncile și instituțiile financiare ar trebui să își revizuiască atitudinea extrem de prudentă față de cei care încep o nouă afacere în urma unui faliment, bazată adesea pe evaluări negative ale solvabilității. Comisia intenționează să introducă această problemă pe ordinea de zi a mesei rotunde la care participă bancheri și IMM-uri.
- (c) Țările UE ar trebui să se asigure că numele faliților nefrauduloși nu apar pe listele care restricționează accesul la împrumuturi în sectorul bancar.
- (d) Autoritățile implicate în achiziții publice ar trebui să cunoască faptul că directivele privind achizițiile publice nu permit ca foștii faliți nefrauduloși să fie dezavantajați.
- (e) Un sprijin psihologic și tehnic adecvat, precum și formare și asistență specifice ar trebui puse la dispoziția celor care încep o nouă afacere în urma unui eșec.
- (f) Autoritățile competente ar trebui să faciliteze obținerea de sprijin din partea clienților, a partenerilor de afaceri și a investitorilor favorizând legăturile dintre aceștia și antreprenorii care doresc să înceapă o nouă afacere în urma unui eșec, pentru a răspunde necesităților acestora din urmă.

3.5 În concluzie, existența unor condiții-cadru adecvate la nivel național pentru antreprenoriat sunt esențiale pentru exploatarea la maximum a potențialului antreprenorial al UE și pentru crearea unor întreprinderi dinamice. Aprecierea publică a antreprenoriatului de succes, care este primordială în acest scop, ar trebui să fie asociată unei politici de promovare a celei de-a doua șanse pentru antreprenorii care se află în situație de risc sau care au suferit un eșec.

4. Observații generale

4.1 CESE sprijină accentul pus de Comisie pe necesitatea de a depăși stigmatizarea eșecului în afaceri. Comisia are dreptate atunci când afirmă că înființarea, succesul și eșecul întreprinderilor sunt inerente realității economiei de piață și atunci când evidențiază, în mod corect, că în cadrul unei lipse generale de apreciere socială și de înțelegere a antreprenoriatului, dificultățile cu care se confruntă întreprinderile sau chiar eșecul în afaceri nu sunt încă suficient de bine înțelese ca o evoluție economică normală și nici considerate ca o posibilitate de relansare.

4.2 Acestea fiind spuse, opinia CESE este că, deși o mare parte din recomandările incluse în comunicare sunt indispensabile, altele nu par foarte credibile. Rezervele comitetului sunt evidențiate la diferite puncte în secțiunile 4 și 5 ale avizului.

4.3 Scopul și obiectivul activității antreprenoriale este de a crea o întreprindere care să fie rentabilă și totodată să ofere perspective de dezvoltare. Antreprenorii inovează pentru a satisface nevoi ale clienților care fie nu sunt satisfăcute în prezent, fie nu sunt satisfăcute în modul cel mai eficient.

4.4 Un antreprenor poate identifica o oportunitate de comerț. De exemplu, un antreprenor londonez a observat oportunitatea unei afaceri de import-export între Regatul Unit și India, prin care satisface nevoi existente în ambele țări. A ocupat astfel o nișă de piață. Alți antreprenori ocupă nișe de piață de exemplu, prin deschiderea de restaurante sau saloane de cofaură în comunități care nu sunt bine servite în acest sens.

4.5 Amazon este un exemplu de primă mărime de satisfacere a nevoilor într-un mod mai eficient. Librăriile supraviețuiesc pentru cei care au timpul și dispoziția de a răsfoi. Amazon satisface nevoile unui segment diferit al publicului care cumpără cărți.

4.6 Unii antreprenori încep o afacere pentru a exploata progresele din știință și tehnologie. Astfel de întreprinderi se desprind din universități, institute de cercetare sau întreprinderi cu profil științific. Patru profesori de la London University au înființat o întreprindere care oferă servicii de analiză imagistică, folosind un soft brevetat, pentru îmbunătățirea modului în care se măsoară efectul terapeutic al medicamentelor aflate în curs de creare. Brevetul softului este cel care stă la baza întreprinderii. Unul dintre profesori a fost numit director executiv și va afla pe această cale dacă are sau nu înclinații antreprenoriale.

4.7 Pentru a reuși, antreprenorul are nevoie, înainte de orice, de trei lucruri. În primul rând, trebuie să aibă cunoștințele și experiența necesare pentru a evalua corect o oportunitate de piață și abilitatea de a concretiza o propunere de afaceri, fie că este un restaurant, un serviciu de turism online sau o aplicație revoluționară a cunoștințelor științifice. Primul pas în orice întreprindere trebuie să fie demonstrarea fezabilității proiectului. Acest lucru presupune crearea unui produs sau a unui serviciu pentru care clienții să dorească să plătească prețul necesar astfel încât întreprinderea să-și acopere cheltuielile și să aibă profit. Mulți antreprenori potențiali eșuează în această etapă. Unii pot învăța din greșeli și pornesc din nou la drum. Alții nu învață niciodată.

4.8 A doua cerință este finanțarea. Unele întreprinderi nu înființate sunt suficient de atractive pentru a atrage capital de risc încă de la început. Mulți investitori cu capital de risc nu se vor implica înainte ca antreprenorul să concretizeze propunerea. Finanțarea devine de obicei disponibilă în tranșe. Acum există mecanismul capitalului de risc propus de BEI, dar și capacitatea

sa va fi limitată. Dacă prima fază a finanțării dă rezultate bune, obținerea de fonduri în continuare este mult mai ușoară.

4.9 Destul de des, finanțarea pentru înființarea unei întreprinderi vine de la familie și prieteni. Sunt disponibile și împrumuturi bancare, dar acestea necesită garanții. Dacă întreprinderea nu are active, banca va considera activele antreprenorului drept garanții. Pentru antreprenor, familie și prieteni, principalul risc îl constituie garanțiile personale. Perioada de garantare depășește în general faza de înființare, deoarece întreprinderile private vor trebui să conteze pe sprijinul băncilor până când sunt cotate la bursă. Dacă banca își reclamă garanțiile, antreprenorul își poate pierde casa. În aceste circumstanțe, obligațiile privitoare la impozite și asigurări sociale pot înrăutăți situația.

4.10 În avizele Comitetului privind stimulentele fiscale pentru activitățile de cercetare-dezvoltare (¹), statele membre au fost încurajate să acorde scutiri fiscale persoanelor care investesc în înființarea de întreprinderi. Este clar că astfel de stimulente fiscale ar putea ajuta antreprenorii să-și capitalizeze întreprinderile noi.

4.11 După faza de înființare, antreprenorul depinde de cel de-al treilea element indispensabil al succesului, un model viabil de activitate economică. Acesta este esențial pentru dezvoltare. Modelul depinde de o serie de indici matematici care sintetizează situația întreprinderii. Valoarea vânzărilor minus costurile de producție reprezintă profitul brut, care, după ce se scad cheltuielile, se transformă în profitul net înainte de impozitare, suficient pentru plata principalului și a dobânzilor împrumuturilor bancare. Când modelul nu funcționează sau când directorii nu au competențele sau experiența de a gestiona vânzările astfel încât să-l facă funcțional, cei care au depus garanțiile bancare riscă să intre în faliment. Este limpede că un astfel de faliment reprezintă o experiență din care ai de învățat. Dacă antreprenorul și-a însușit elementele esențiale ale modelului de activitate economică, poate avea posibilitatea să înființeze o nouă întreprindere.

4.12 Modelele încununate de succes în trecut sunt amenințate, odată cu trecerea timpului, de schimbarea angajaților, a clienților, a piețelor, a tehnologiilor și a concurenților. După înființarea cu succes a unei întreprinderi, antreprenorii vor fi permanent puși la încercare de o succesiune de schimbări, în special în întreprinderile implicate în tehnologii. Antreprenorii care nu trec testul schimbărilor pot învăța din experiență. Alții, în special a doua sau a treia generație de proprietari s-ar putea să nu învețe.

4.13 Reușita modelului de activitate depinde în mod decisiv de antreprenor și de echipa sa. În special competențele în gestionarea finanțelor sunt indispensabile. O întreprindere bună poate fi depășită de propriul succes și poate accepta prea multe comenzi, ajungând să nu-și mai poată plăti facturile. În acest caz poate fi pusă sub administrare judiciară de către creditorii. Astfel de întreprinderi au toate șansele să se relanseze cu succes.

(¹) JO C 10, 15.1.2008.

4.14 Un alt pericol financiar îl reprezintă clienții importanți care nu-și achită facturile, punând antreprenorul în situația de a nu-și achita propriile facturi, banca putând în acest caz să întrerupă creditarea. Potrivit statisticilor Comisiei, unul din patru cazuri de insolvență este provocat de plățile întârziate. Și într-un astfel de caz relansarea poate fi viabilă. Vulnerabilitatea întreprinderilor mici și recent înființate este binecunoscută atât de statele membre, cât și de Comisie. Subiectul este abordat de Directiva „Plăți întârziate” și va fi reluat în viitoarea legislație privind întreprinderile mici.

4.15 Unele întreprinderi eșuează deși nu au nicio vină proprie, din motive care nu ar fi putut fi anticipate, așa cum sunt repercusiunile evenimentelor de la 11 septembrie sau efectul condițiilor meteorologice extreme. Chiar și în această situație, dacă exista spirit de prevedere, asigurările ar fi putut atenua efectele. Prin urmare, organizațiile care sprijină întreprinderile mici sunt încurajate să prezinte antreprenorilor avantajele pe care le prezintă instrumentele prudențiale.

4.16 Pe scurt, sunt multe căi pe care o întreprindere poate eșua, chiar având cel mai bine-intenționat antreprenor. În faza de înființare, s-ar putea dovedi imposibil ca întreprinderea să fie viabilă. După înființare, un model greșit de activitate are aceleași urmări — întreprinderea nu are nici un viitor. Pe de altă parte, întreprinderile potențial viabile pot eșua din cauza greșelilor antreprenorilor, dar și din cauze care sunt cu totul în afara controlului lor. Astfel de întreprinderi pot și ar trebui să fie redresate de administratorii judiciari, cu protejarea unui număr cât mai mare de locuri de muncă.

4.17 Este important să se facă diferența între întreprindere și directorii săi. Directorii pot da faliment, dar un administrator judiciar salvează întreprinderea și angajații. Când o întreprindere eșuează, antreprenorii pot intra în faliment din cauza garanțiilor bancare pe care le-au depus, chiar dacă ei înșiși nu au comis nicio fraudă. Acești antreprenori nefrauduloși sunt cei pe care îi are în vedere Comisia. Alții, care eșuează din lipsă de competență și de viziune, au probabil mai puțin de oferit economiei, chiar dacă își pot găsi sprijin financiar. Nu toți antreprenorii intrați în faliment merită o a doua șansă.

5. Observații specifice

5.1 *Imaginea publică, educația și mijloacele de comunicare în masă*

5.1.1 Cel mai puternic mesaj pe care guvernele statelor membre îl pot transmite publicului larg rezultă din modificările la legislația în materie de insolvență. Atunci când legislația încurajează în mod explicit o a doua șansă pentru antreprenori, acest lucru se va reflecta în mesajele mijloacelor de comunicare în masă.

5.1.2 De asemenea, guvernele pot colabora cu organizații și instituții care cooperează strâns cu întreprinderile. Profesia

contabilă este în mod clar cea mai implicată, dar joacă un rol și organizațiile reprezentând IMM-uri și antreprenori individuali.

5.1.3 Comunicarea menționează ideea unui program de recompensare a celor care reușesc la a doua tentativă de a crea o întreprindere. Dacă organizațiile menționate ar adopta astfel de mecanisme, ar urma comentarii favorabile în mijloacele de comunicare în masă.

5.2 *Rolul legislației în materie de insolvență*

5.2.1 CESE sprijină pe deplin toate ideile din comunicare cu privire la legislația în materie de insolvență, desigur, sub rezerva detaliilor legislației care va fi aplicată în cele din urmă. Aceste puncte sunt detaliate la secțiunea 3.2 de mai sus și implică recunoașterea falimentului nefraudulos, regularizarea rapidă a pasivului și reducerea restricțiilor, a decăderii din drepturi și a interdicțiilor juridice prin proceduri accelerate. Obiectivul pe termen mediu ar trebui să fie o durată a procedurilor care să nu depășească 12 luni.

5.2.2 CESE consideră că este imperativ ca toate statele membre să încheie neîntârziat revizuirea legislației în materie de insolvență. În afară de modificările legislative, este esențial ca tribunalele să procedeze expeditiv în cazul falimentelor. Procesul trebuie bine organizat. Aceste modificări constituie elementul central al programului destinat celei de-a doua șanse.

5.3 *Sprijinul activ în favoarea întreprinderilor aflate în situație de risc*

5.3.1 Acesta este al doilea mesaj al comunicării, și nu face parte din programul în sine destinat celei de-a doua șanse. Este un program conceput pentru evitarea falimentului și menținerea întreprinderilor și a locurilor de muncă. În acest sens, obiectivul comunicării este de a preveni eșecurile evitabile prin avertizare timpurie și prin asigurarea finanțărilor temporare și a serviciilor de consiliere.

5.3.2 Singura problemă este că acest program nu este foarte practic pentru majoritatea IMM-urilor deoarece sunt puține mecanisme de identificare proactivă a întreprinderilor aflate în situații de risc printre zecile de mii de IMM-uri din fiecare stat membru. Chiar și așa fiind, statele membre sunt încurajate să valorifice la maximum posibilitățile existente, de exemplu informațiile transmise de autoritățile fiscale franceze pentru a avertiza din timp întreprinderile cu privire la existența unor posibile probleme de flux de numerar. Comisia afirmă că măsurile de sprijin ar trebui să se concentreze pe prevenirea falimentului, consilierea din partea experților și intervenția în timp util. Problemele apar atunci când directorii nu își dau seama că întreprinderea este în situație de risc. Va fi necesar ca guvernele statelor membre să colaboreze cu profesia contabilă și organizațiile de sprijinire a IMM-urilor pentru a elabora acele măsuri proactive care să corespundă culturii organizaționale a IMM-urilor proprii.

5.3.3 CESE nu subestimează dificultățile pe care le implică acordarea unui astfel de sprijin. Intervenția guvernamentală menită să inverseze forțele pieței se poate dovedi contraproductivă și poate submina disciplina de piață.

5.3.4 În societățile cu răspundere limitată, există dubla obligație de a depune bilanțul la termen și de a certifica, prin contabili și directori, că întreprinderea este funcțională, respectiv își poate achita datoriile. Impunerea unor astfel de măsuri de disciplină financiară, în special depunerea din timp a bilanțului, ar îmbunătăți sistemul de avertizare timpurie.

5.3.5 În măsura în care este posibil, CESE salută această focalizare pe întreprinderile aflate în situații de risc, deoarece oferă perspectiva păstrării locurilor de muncă și continuitate în ocuparea forței de muncă.

5.4 Sprijinul activ în favoarea celor care încep o nouă afacere în urma unui eșec

5.4.1 Deși între 12 și 17 state membre și-au modificat sau își modifică legislația în materie de insolvență, nu s-a observat practic în nici un stat membru o activitate în sensul recomandărilor Comisiei.

5.4.2 Motivul acestui nivel redus de activitate îl constituie, repetăm, mai multe propuneri care pot fi considerate ca mergând în sens contrar forțelor pieței. Acest lucru este adevărat în special în cazul propunerilor care susțin flexibilizarea

normelor prudențiale ale băncilor și că autoritățile relevante ar trebui să creeze rețele de sprijin pentru antreprenorii care reînființează o întreprindere.

5.4.3 Ar trebui să fie posibil ca propunerile care țin de competența guvernelor statelor membre — mecanismele de finanțare publică, accesul la credite al persoanelor falite nefrauduloase și achizițiile publice — să poată fi aplicate fără prea multe probleme, chiar înainte de modificarea legilor în materie de insolvență.

5.4.4 De asemenea, ar trebui să fie posibil ca aceia care oferă formare antreprenorilor, să ofere formare pe măsura cererii și antreprenorilor care încearcă din nou să înființeze o întreprindere.

5.5 Alte propuneri ale Comisiei

5.5.1 CESE sprijină cu satisfacție noul site internet al Comisiei pentru politica celei de-a doua șanse la <http://ec.europa.eu/sme2chance>. Acest lucru va fi de mare ajutor organizațiilor din statele membre implicate în inițiativele de politici privind a doua șansă.

5.5.2 La manifestarea pe care intenționează să o organizeze în primăvara lui 2009, Comisia va prezenta noul început și alte aspecte legate de a doua șansă. CESE speră ca această inițiativă să dea un nou impuls elementelor cu caracter nelegislativ din programul destinat celei de-a doua șanse.

Bruxelles, 29 mai 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS
